

Japke-d. Bouma

Stop eens met die Engelse bullshit op kantoor

Japke-d. Bouma is eindredacteur bij NRC en schrijft daarnaast als 'kantoorjungle-expert' wekelijks een column in nrc.next en NRC Handelsblad met tips over hoe te overleven op kantoor. Haar columns werden gebundeld in de Gids voor de kantoorjungle (2013) en de Survivalgids voor de kantoorjungle (2015). Op 8 oktober 2016 verschijnt Uitrollen is het nieuwe doorpakken, haar gebundelde columns over alle ellendige kantoortaal die we veel te vaak en onnodig gebruiken op het werk. 'Stop eens met die Engelse bullshit op kantoor' verscheen eerder – en nog voor het Brexit-referendum – in nrc.next en NRC Handelsblad en zal ook in dat laatste boek worden opgenomen.

Overigens is potsierlijk taalgebruik – en het zich daarvan distantiëren – letterlijk van alle tijden. Redacteur Hans van Pinxteren van VertaalVerhaal groef in zijn geheugen en kwam uit bij twee voorbeelden uit de 16^e eeuw. Ze volgen hieronder meteen na de cri du coeur van Japke-d. Bouma.

Het copyright op deze Vertaalverhalen
berust bij de auteurs

Japke-d. Bouma

Stop eens met die Engelse bullshit op kantoor

Nederlandse kantoortijgers die de hele dag Engels praten terwijl dat nergens voor nodig is – daar krijg ik dus bloedende oren van. Als ik ze soms hoor met hun ‘content’, ‘input’, ‘targets’, ‘flow’, ‘start-ups’, ‘webinars’ en welke ‘goals’ ze allemaal moeten ‘alignen’ voor ze die kunnen ‘submitten’ voor ‘approval’, dan is het net of ik een dagje met een groepje Amerikaanse tieners op stap ben in Amsterdam.

Laatst belde iemand van zo’n marketingbureau om te vragen of ik haar ‘invite’ gekregen had, of dat ze een ‘reminder’ moest sturen. Ik heb haar baas gebeld en haar laten opnemen in een taalkliniek. Ik hoop dat het nu weer wat beter gaat.

Het komt natuurlijk allemaal door die ‘international business management’-boeken waarmee je vergiftigd wordt als je 20 bent. En als je dan gaat werken en nog niet zélf hebt leren denken, dan ga je ook zo praten op kantoor en voor je het weet praat iedereen zo, vooral de mensen zonder fantasie.

In het Nederlands klinkt alles zo boerenerfachtig, zei een ‘customer experience executive’ laatst tegen me. Neem een saaie eend. Dat wil niemand zijn. Maar ‘lame duck’, of een ‘sitting duck’ – dat klinkt nog best strategisch.

Het is een beetje zoals met liedjes. Als Blöf het in het Nederlands zingt worden ze uitgelachen, terwijl als je The Beatles bent en in het Engels een totaal onbegrijpelijk verhaal ophangt over een gele onderzeeboot, het ineens wereldliteratuur is.

Engels is armoede op een Nederlands kantoor. Want je hoort nooit eens Keats of Cleese citeren, maar alleen maar management bullshit. Het ergste zijn mensen die zelfs Nederlandse woorden op zijn Engels uitspreken, zoals ‘talent’. Of mensen die het hebben over ‘lessons learned’ en ‘early warnings’ als ze weer eens wat stoms hebben gedaan. Flikker op.

Ze verhullen ook hun saaie dagen met Engels. Als je zegt dat je eerst een ‘meeting’ hebt, dan een ‘stand-upje’, dan een ‘brainstorm’, dan een ‘Powerpoint’ en dan gaat ‘scrummen’ met een ‘consultant’ die ‘clinics’ geeft over ‘scrummen’, hoop je dat mensen niet doorhebben dat je jezelf al de hele dag van de ene kansloze vergadering naar de andere sleept.

Wat me verder opvalt, is dat kantoor-Engels vooral gebruikt wordt voor stomme dingen, zoals ‘feedback’, ‘printer’ of ‘watercooler’. Nooit voor leuke als de koffieautomaat, kroketten, complimentjes en de vrijdagmiddagborrel. Ik vind dat zielig voor de Britten.

Maar belangrijker: wat hebben we überhaupt met die Engelsen te maken dat we hun taal moeten praten op ons werk? Wat hebben die Angelsaksen nou helemaal voor óns gedaan, behalve dan de BBC, soevereine humor, de minirok, Blackadder, Wimbledon, George Harrison, wurgseks, onze vrijheid, Jane Austen, Daniel Craig, thee en J.K. Rowling? Die gasten zijn toch al praktisch uit de EU, qua Brexit.

Het copyright op deze Vertaalverhalen
berust bij de auteurs

Ik zeg dan ook: we stoppen met dat Engels op kantoor. Want ik wil geen brainstorm, maar gewoon even kijken of iemand nog een idee had. Ik wil geen start-upig gekickstart, maar beginnen. Ik wil geen stand-upje maar rust. Ik wil geen meeting.

Ik wil een rendez-vous.

In de eerste helft van de 16^e eeuw nam de grote humanist François Rabelais – in hoofdstuk 6 van Pantagruel – het geaffecteerde, verlatijnste taaltje van studenten aan de Sorbonne op de hak:

Hoe Pantagruel een student uit de Limousin ontmoette, die hem aansprak in een soort steenkoolfrans

Op een dag, ik weet niet meer precies wanneer, maakte Pantagruel na het avondeten met zijn metgezellen een wandelingetje bij de poort waardoor men de weg naar Parijs opgaat. Daar ontmoette hij een hups studentje, dat uit die richting kwam. Nadat zij elkaar begroet hadden, vroeg Pantagruel: ‘Waar kom jij vandaan op dit uur van de dag, vriend?’ De student antwoordde: ‘Van de alma, incluta en celebere academia die men Lutetia vocat.’¹ ‘Wat mag dat wel betekenen?’ vroeg Pantagruel aan een van zijn mensen. ‘Hij komt uit Parijs,’ was het antwoord. ‘Je komt dus uit Parijs,’ zei hij. ‘En waar brengen de heren studenten hun tijd zoal mee door in dat Parijs van jullie?’ De student antwoordde: ‘Wij transverseren de Sequana in het diluculum en in het crepusculum; wij deambuleren langs de compiten en quadriuen van de urbs; wij despumeren de verbocinatio latinalis en, als verisimile amordienaren captiveren we de benevolentia van de omnipotente, omniforme en omnigene feminine sexe. Sommige dieculen visiteren wij de lunaparen en in venerische ecstasis inculeren wij onze veretra in de penitissime recessen der pudenden van deze zeer amabile meretriculen; daarna savoureren wij in de meritoire tavernen De Pijnappel, Het Kasteel, De Magdalena en De Muilezel heerlijke schaaapsspatulen, gearomatiseerd met petrosilium. En als wij ongelukkigerwijs een defectio aan pecunia hebben in onze marsupiën, en geëxhausteerd zijn in ferrugien metaal, dan deponeren wij onze codices en vestes bij Avunculum Johannem en expectamus cum tristitia de subsidia van onze ouderlijke penaten en lares.’² Waarop Pantagruel zei: ‘Wat is dat nou voor een taaltje? Allemachtig, je bent zeker van God los.’ ‘Helemaal niet, meneer,’ zei de student, ‘want heel libenter demigreer ik, zodra er een minusculum initium van de dag begint te illuscere, naar een van die zo mooi gearchitectureerde monasteriën, en daar aspergeer ik mij met schoon lustraalwater, neem een pericoopje van een misprecatio van onze sacrificulen tot mij en mompel de preculen van het breviarium, om mijn anima te purifiëren van haar nocturne iniquimenten. Ik vereer de Olympicoles. Ik aanbid religiosamente de sempiternelle astraalmagister. Ik diligeer en vereer mijn proximen. Ik gehoorzaam de Decalogische prescripten en, naar de

facultatules van mijn vires discedo ik daarvan geen latus van een unguiculus. Het is wel veriform dat ik, aangezien Mammon geen pest in mijn locellus superhevelt, wat weinig en traag de eleemosynen superdraag aan de egenen, die van porta tot porta een stips queraren.³ ‘Asjemenou!’ zei Pantagruel. ‘Wat bedoelt die idioot daar nou toch mee? Ik geloof dat hij hier ter plekke een duivelstaaltje staat te bedenken en dat hij ons aan het betoveren is.’ Daarop zei een van zijn bedienden: ‘Meneer, die snuiter wil natuurlijk doen alsof hij een Parijzenaar is, maar hij spreekt alleen maar potjeslatijn. Hij denkt dat hij zo heel deftig praat en hij vindt dat hij zich in het Frans uitdrukt als een ware spreekmeester, want de gewone omgangstaal vindt hij beneden zijn waardigheid.’ Daarop zei Pantagruel: ‘Is dat waar?’ De student antwoordde: ‘Edele heer, mijn genius is naturaliter niet capabilis tot wat deze flagitiose non-valeur beweert, namelijk tot het excorticeren van de cuticula van ons vernaculaire Gallisch, maar in contrario, ik opereer en ik adjungo alle veles, om het te completeren met de redundantie van de lingua latina.’⁴ ‘Godnogtoe,’ zei Pantagruel, ‘ik zal je leren praten. Maar zeg eerst eens even: waar kom je vandaan?’ Waarop de student antwoordde: ‘De primaeve origine van mijn aven en ataven ligt in de Lemovieke regionen, waar het corpus requiescit van de sacrosancte Martialis.’⁵ ‘Nou, ik hoor het al, om kort te gaan: je komt uit de Limousin. En je wilt hier de Parijzenaar uithangen. Nou moet je opletten, dan zal ik je eens even een lesje leren!’ Toen greep hij hem bij zijn keel en hij zei: ‘Jij radbraakt het Latijn: bij Sint Jan, ik zal jou eens even radbraken, ik breek je de benen!’

Toen begon de arme Limousin te roepen: ‘Ach menierke, asteblijf! O, Sint Martiaol, hellup! Au, au, weg met die klauw, in gosnaom, blaifvamme laif!’ Waarop Pantagruel zei: ‘Zo, nu praat je weer gewoon.’ En hij liet hem los, want de arme Limousin scheidt van angst in zijn broek en die was gemaakt in de vorm van een schelvisstaart, zonder kruis, en daarom zei Pantagruel: ‘Grote grutjes, wat een bunzing! Weg met die rapenvreter, hij stinkt als een oordeel!’ En hij liet hem gaan. Maar het bleef zo aan de student knagen, zijn leven lang, en hij werd zo dorstig, dat hij dikwijls zei dat Pantagruel hem bij de keel had; en een paar jaar later stierf hij van dorst, net als Roelant, want dat was de wraak des hemels. En hij bewees daarmee de uitspraak van de filosoof en van Aulus Gellius, namelijk dat we ons moeten houden aan het algemeen taalgebruik en dat we, zoals Octavianus Augustus altijd zei, woorden die allang zo dood zijn als een pier, moeten omzeilen als een zeekaptein de klippen.

¹ Potjeslatijn: Van de alma mater, de beroemde en befaamde academie van Parijs.

² Potjeslatijn: Wij steken de Seine over in de vroege en in de schemering; wij lopen langs de straten en over de pleinen van de stad; wij verhaspelen wat Latijn en als echte dienaren van Amor veroveren wij de welwillendheid van het almachtige, allesomvattende en allesbarende vrouwelijke geslacht. Van tijd tot tijd bezoeken wij de bordelen en in liefdesvervoering steken wij ons lid in het verborgen gaatje van deze zeer beminlijke dametjes; daarna genieten we in de voortreffelijke herberg (...) schaapsbouten met een peterseliesaus. En als we geen geld meer in onze beurs hebben en alle centjes op zijn, dan

brengeu we onze boeken en kleren bij Ome Jan en wachteu bedroefd op de toelage van onze ouders.

³ Potjeslatijn: (...) want heel gaarne begeef ik mij, zodra ook maar het geringste daglicht verschijnt (...) kloosters en daar besprenkel ik mij met schoon wijwater, neem een stukje van een mis van onze priesters tot mij en mompel gebeden uit het brevier om mijn ziel te reinigen van nachtelijke ongerechtigheden. Ik vereer ook de heiligen. Ik aanbid eerbiedig de eeuwige Heer van het heeal. Ik gehoorzaam de tien geboden en voor zover mijn zwakke kracht dat toelaat, wijk ik daar geen duimbreed van af. Wel is het waar dat (...) geen pest in mijn beurs overhevelt (...) aalmoezen overdraag aan de armen die aan de deur komen bedelen.

⁴ Potjeslatijn: (...) mijn geest is van nature niet in staat tot wat deze brutale lapzwan beweert, namelijk tot het radbraken van onze volkstaal, het Frans. Integendeel, ik doe mijn best en zet alle zeilen bij om die aan te vullen met de rijkdom van de Latijnse taal.

⁵ Potjeslatijn: De eerste oorsprong van mijn grootouders en mijn voorgeslacht ligt in de streek van Limoges, waar het lichaam rust van de heilige Martialis.

De vertaling met de daarbij behorende noten is van J.M. Vermeer-Pardoen.

Later in diezelfde 16^e eeuw haalde Michel de Montaigne in zijn Over de ijdelheid van woorden (Boek I, hoofdstuk 51) uit naar het gebruik van ‘dure woorden’ en de daarmee samenhangende ‘woordinflatie’ – zoals we tegenwoordig zouden zeggen. De vertaling is van Hans van Pinxteren.

Ik weet niet of het anderen net zo vergaat als mij, maar als ik hoor hoe onze architecten snorken met dure woorden als pilasters, architraven, kornissen, Korintische en Dorische stijl, en meer van dat soort vaktermen, doemt onwillekeurig het paleis van Apollidon voor mijn geestesoog op, terwijl ik moet constateren dat ze het slechts over de armzalige onderdelen van mijn keukendeur hebben.

Als je hoort praten over metonymia, metafoer, allegorie en meer van zulke redekunstige figuren is het toch net of daarmee verwezen wordt naar een zeldzaam, exotisch taalgebruik? En toch slaan deze termen op het gebabbel van het kamermeisje.

Het is haast net zo’n verlakkerij onze staatsbeambten trotse Romeinse titels te geven, hoewel hun taak daar in geen enkel opzicht mee te vergelijken valt, en hun gezag en aanzien nog minder. Verlakkerij is ook de onwaardige manier van doen (die volgens mij nog eens zal dienen als bewijs van de ongehoorde dwaasheid van onze tijd) dat wij aan wie dan ook de roemrijkste bijnamen geven waarmee de klassieken in vele eeuwen niet meer dan één of twee persoonlijkheden hebben geëerd. Plato kreeg de ereaam ‘goddelijk’ met algemene instemming, en niemand heeft het in zijn hoofd gehaald hem die te betwisten. Maar de Italianen, die er prat op gaan, en terecht, dat zij in het algemeen een levendiger geest en een gezonder verstand hebben dan de andere volken uit hun tijd, gaven die naam onlangs aan Aretino, bij wie ik (op zijn gezwollen stijl na, die bol staat van de spitse gezegdes, en die inderdaad vernuftig is, maar bizar en vergezocht, kortom op zijn welsprekendheid na, wat dat ook mag

zijn) niets zie waarin hij de doorsneeschrijvers van zijn tijd overtreft, laat staan dat hij die klassieke goddelijkheid evenaart.

De erenaam 'groot' geven wij tegenwoordig ook aan vorsten die in niets uitstijgen boven een nogal volkse soort grootheid.

